

Endring av solvensmarginregelverket for livsforsikringsselskaper – Implementering av Europaparlamentets og Rådets direktiv 2002/12/EF –

I. Innledning

Europaparlamentets og Rådets direktiv om endring av Rådets direktiv 79/267/EØF hva angår solvensmarginkrav for livsforsikringsselskaper (Direktiv 2002/12/EF) ble fastsatt 5. mars 2002. Ifølge dette direktivet skal EUs medlemsstater, samt EFTA-landene som er medlem av EØS, implementere direktivets bestemmelser innen 20. september 2003.

Ved Europaparlamentets og Rådets direktiv 2002/83/EF er de tre tidligere rammedirektiver på livsforsikringsområdet samlet i ett direktiv. Direktiv 2002/83/EF representerer en ren videreføring av tidligere direktiver og omfatter også bestemmelsene om endring av solvensmarginreglene nedfelt i Direktiv 2002/12/EF.

I kapittel II nedenfor blir det redegjort for bl.a. de endringer som må foretas i metodene for beregning av hhv. solvensmarginkrav og solvensmarginkapital. Deretter blir det i kapittel III gitt en oversikt over solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper. I kapittel IV gis en oversikt over de endringer som må foretas i den gjeldende forskrift om solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper (fastsatt av Finansdepartementet 19. mai 1995 nr. 481).

II. En oversikt over endringer i metodene for beregning av solvensmarginkrav og regelverket for beregning av solvensmarginkapital mv.

I dette kapitlet gis en oversikt over bl.a. de endringer i metodene for beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital, samt enkelte andre regelverksendringer, som følger av Direktiv 2002/12/EF. I underkapittel II.1 redegjøres det kort for hvorfor EU/EØS-landenes solvensmarginregelverk skal forstås som en minimumsharmonisering. Underkapittel II.2 inneholder en relativt detaljert redegjørelse for endringene i metodene for beregning av solvensmarginkravet, der det også i noen grad gis begrunnelser for de foretatte regelverksendringer. Videre blir det antydnet hvordan de endrede bestemmelser bør implementeres i den gjeldende solvensmarginforskriften. Tilsvarende redegjørelser for endringene i reglene for beregning av solvensmarginkapitalen gis i underkapittel II.3. I dette underkapitlet gis også en oversikt over nødvendige justeringer av de såkalte begrensingsregler. En kort redegjørelse for to nye bestemmelser vedrørende solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen er gitt i underkapittel II.4. Til slutt blir det i underkapittel II.5 kort redegjort for et tillegg til de gjeldende bestemmelser vedrørende utarbeiding av finansielle gjenopprettingsplaner.

II.1 Minimumsharmonisering

I arbeidet med revisjonen av solvensmarginregelverket har det bl.a. blitt drøftet om dette regelverket representerer en fullstendig harmonisering av solvensbestemmelsene på EU/

EØS-nivå eller om det skal forstås som en minimumsharmonisering der de kompetente myndigheter i de respektive EU/EØS-land vil kunne fastsette strengere regler hva angår både solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen.

Denne problemstillingen ble opprinnelig tatt opp i forbindelse med arbeidet i den såkalte Müller-gruppen¹, selv om dette ikke gjenspeiles i særlig grad i gruppens rapport. Problemstillingen ble imidlertid drøftet i mer detalj i ekspertgruppen som ble nedsatt av EU Kommissjonen for å arbeide videre med forslagene fra Müller-gruppen med sikte på å utforme et nytt direktiv med reviderte krav til solvensmargin. Som utgangspunkt for en diskusjon omkring avveiningen mellom full harmonisering og minimumsharmonisering utarbeidet Kommissjonen dokumentet "The level of harmonisation: Strict or minimum" (XV/2053/98) som ble drøftet av ekspertgruppen i møter 18. juni og 5. juli 1999. I den forbindelse understreket Kommissjonen distinksjonen mellom graden av harmonisering av regelverket og spørsmålet om tilsynsmyndighetene skal innvilges "discretionary power" hva angår håndteringen av enkelte delproblemer knyttet til regelverket. Videre ble det fra Kommissjonens side vist til at en fordel med minimumsharmonisering er at dette gir maksimal fleksibilitet. I denne sammenheng ble det også påpekt det problematiske ved å kreve full harmonisering hva angår kravet til solvensmargin så lenge alle andre soliditetskrav mv. ikke er fullstendig harmonisert.² Disse synspunktene ble gjentatt flere ganger i tilknytning til de ulike utkast til nytt direktiv med reviderte krav til solvensmargin. I innledningen til det første reviderte utkastet (MARKT/2067/99/Rev1) heter det således som følger:

"The main motivation of this working document is minimum harmonisation: Member States are permitted to require from the undertakings under their supervision (and only those undertakings) a higher required solvency margin. The present level of harmonisation in fields such as technical provisions and accounting is not strict and contains too many options to justify a strict harmonisation of solvency (i.e. exactly the same required solvency margin for every undertaking operating in the EU). Member States need the option to require a higher solvency margin."

I en innledende kommentar til en senere versjon av direktivutkastet blir det vist til at "a large majority of Member States" er enige i at prinsippet om minimumsharmonisering legges til grunn for de oppdaterte bestemmelser om (beregning av) solvensmarginkrav og solvensmarginkapital.

De forannevnte vurderingene fra Kommissjonens side gjenspeiles i fortalen til Europaparlamentets og Rådets direktiv 2002/12/EF, der det bl.a. heter som følger:

"This Directive should lay down minimum standards for the solvency margin requirements and home Member States should be able to lay down stricter rules for insurance undertakings authorised by their own competent authorities."

(Inntil det foreligger en offisiell norsk oversettelse av dette direktivet, vil alle sitater bli hentet fra den engelske versjonen.)

¹ Denne arbeidsgruppen ble nedsatt av EU/EØS-landenes forsikringstilsynskonferanse og hadde i alt 9 møter i perioden fra mars 1995 til mars 1997. Gruppens rapport ble fremlagt i april 1997.

² På den annen side ble det antydnet at det ville være en fordel å få ryddet opp i ordbruken, siden "minimum harmonisation is stricter than strict harmonisation".

Av kommentarene nedenfor fremgår det at det på enkelte punkter vil være ønskelig (eller naturlig) å benytte denne adgangen til å fastsette noe strengere krav enn de som følger direkte av minimumsstandarden.

II.2 Endringer i metodene for beregning av solvensmarginkravet

I livsforsikring beror metoden for beregningen av solvensmarginkravet på hvilke typer livsforsikring selskapet tegner. Solvensmarginkravet er i gjeldende regelverk derfor gitt ved summen av seks beregningsresultater og et absolutt minstekrav.

Implementeringen av bestemmelsene i Direktiv 2002/12/EF vil innebære endringer i det absolutte minstekravet til solvensmargin, samt marginale justeringer for et par av beregningsmetodene for solvensmarginkravet.

II.2.1 Endringer i det absolutte minstekrav til solvensmargin

Ifølge gjeldende solvensmarginforskrift 19. mai 1995 nr. 481 er det absolutte minstekravet til solvensmargin (i Rådskdirektivene også kalt minstegarantifondet) fastsatt til 1 mill. euro.

Ifølge fortalen til Direktiv 2002/12/EF foreligger det

”a need to increase the existing minimum guarantee fund, in particular as a result of inflation in claim levels and operational expenses since that requirement was originally adopted”.

Med bakgrunn i dette er det absolutte minstekravet til solvensmargin oppjustert, og vil etter oppjusteringen være 3 mill. euro.

Av Direktiv 2002/12/EF fremgår det videre at medlemslandene kan redusere det absolutte minstekravet til solvensmargin med 25 prosent for gjensidige livsforsikringsselskap, noe som kun er en videreføring av en allerede eksisterende bestemmelse. Bestemmelsen er ikke implementert i gjeldende solvensmarginforskrift, bl.a. fordi prinsippet om etterutlikning av premier med ett unntak ikke er benyttet aktivt av gjensidige livsforsikringsselskaper. Unntaket gjelder KLP som har benyttet denne adgangen ved et par anledninger de siste årene. KLP som pr. dato er det eneste gjenværende gjensidige livsforsikringsselskap, har for øvrig planer om å omdanne seg til et aksjeselskap i løpet av 2003. Bl.a. med bakgrunn i dette legges det til grunn at det fortsatt ikke er aktuelt å implementere den nevnte bestemmelsen.

II.2.2 Endringer i beregningsmetodene

Det er kun nødvendig med marginale endringer i beregningsmetodene for solvensmarginkravet for å implementere Direktiv 2002/12/EF. Direktivet innfører ingen endringer i beregningskravet som gjelder for alminnelig livsforsikring som kapitalforsikring og livrente og pensjonsforsikring med unntak for uføredekninger. Direktivet innebærer derfor ikke endringer i relasjon til den type forsikring som utgjør den dominerende virksomheten i norske livsforsikringsselskaper.

Artikkel 1 nr. 2 i Direktiv 2002/12/EF oppdaterer artiklene 18–20 i Rådskdirektiv 79/267/EØF. Bl.a. innføres endringer i beregningsmetodene for følgende forsikringsklasser (jf. artikkel 19 nr. 3, 4 og 7):

- Forsikring mot uførhet, samt sykdom og ulykke som tegnes som tilleggsforsikring til ordinær livsforsikring, og forsikring mot uførhet som tegnes med investeringsvalg (klasse I c og I d samt forsikringer under klasse III som nevnt i klasse I c).
- Livsforsikring med investeringsvalg hvor selskapet ikke påtar seg investeringsrisiko, og hvor det beløp som skal dekke administrasjonskostnadene fastlagt i avtalen, ikke er fastsatt for et tidsrom på over fem år (klasse III).
- Langsiktig ulykkes- og sykeforsikring (klasse IV).

De foretatte endringer i beregningsmetodene kan kort oppsummeres som følger:

- Solvensmarginkravet for uføredekninger og sykdom og ulykkesforsikringer som tegnes som tilleggsdekninger til ordinær livsforsikring skal heretter beregnes etter de regler som gjelder ved beregning av solvensmarginkrav for skadeforsikringsselskaper.
- Det foretas en mindre endring i beregningsmetoden for solvensmarginkravet for livsforsikring med investeringsvalg (fondsforsikring). Endringen innebærer at det innføres en egen beregningsregel i de tilfeller der selskapet ikke påtar seg en investeringsrisiko og det beløp som skal dekke administrasjonskostnadene ikke er fastsatt på et tidsrom på over fem år. I disse tilfellene utgjør solvensmarginkravet et beløp som svarer til 25 prosent av siste regnskapsårs netto administrasjonskostnader knyttet til denne virksomheten.
- Direktivet gir videre en ny beregningsmetode for langsiktig ulykkes- og sykeforsikring (såkalt "Permanent Health Insurance"). Langsiktig ulykkes- og sykeforsikring er en type forsikring som først og fremst tegnes i Storbritannia. Denne type forsikring tegnes ikke av norske livsforsikringsselskaper, men det er åpnet for at det kan gis tillatelse til å tegne slik forsikring i forskrift til § 2-1 i forsikringsvirksomhetsloven. Den nye beregningsmetoden er angitt i utkastet § 7 syvende resultat. Etter gjeldende solvensmarginforskrift er det samme regler for denne forsikringsklassen som for de såkalte kapitaliseringsprodukter. Bestemmelsen i Direktiv 2002/12/EF innebærer at solvensmarginkravet heretter skal settes lik 4 prosent av brutto forsikringsfond (men redusert med inntil 15 prosent for å ta høyde for selskapets reassuranseprogram) – med tillegg av et beløp som skal beregnes etter de reglene som gjelder for beregning av solvensmarginkrav for skadeforsikringsselskaper.

I tilknytning til første strekpunkt nevnes for ordens skyld at livsforsikringsselskapenes også kan tegne sykdom og ulykkesforsikringer (personforsikringer) som selvstendige skadeforsikringsprodukter. Dette følger også av artikkel 18 i Direktiv 2002/83/EF (som viderefører tilsvarende bestemmelse i Rådskdirektiv 79/267/EØF). Norske livsforsikringsselskaper kan med tillatelse fra Kredittilsynet etter forsikringsvirksomhetsloven § 1-2 første ledd overta denne type skadeforsikringer. Tegnes denne type forsikring kun som tilleggsforsikringer til ordinær livsforsikring, vil selskapet med konsesjon til å tegne alminnelig livsforsikring i klasse I kunne tegne denne type (tilleggs)forsikring uten særskilt tillatelse.

Med bakgrunn i det ovenstående må det tas inn en ny bestemmelse i solvensmarginforskriften der det presiseres at livsforsikringsselskaper skal beregne solvensmarginkrav for selvstendige skadeforsikringer etter beregningsreglene som gjelder for skadeforsikringsselskaper.³

³ Strengt tatt innebærer dette kun en formalisering av gjeldende praksis, jf. skjemaet som anvendes av livsforsikringsselskapene ved beregningen av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital.

II.3 Endringer i regelverket for beregning av solvensmarginkapitalen

II.3.1 Kort om gjeldende bestemmelser om solvensmarginkapitalens sammensetning

I gjeldende forskrift om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper (solvensmarginforskriften) er et livsforsikringsselskaps solvensmarginkapital definert som summen av selskapets ansvarlige kapital og annen solvensmarginkapital, jf. forskriften § 8.

Ifølge solvensmarginforskriften skal den ansvarlige kapital beregnes i samsvar med forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørsentraler og verdipapirforetak. Ved utarbeidningen av gjeldende forskrift var det således en fordel å kunne vise til et kapitaldekningsregelverk som allerede var implementert for forsikringsselskapene.

Annen solvensmarginkapital i et livsforsikringsselskap består av følgende kapitalelementer:

- Den del av selskapets sikkerhetsfond som overstiger 55 prosent av sikkerhetsfondets nedre grense, jf. forskrift 29. november 1990 nr. 941 om sikkerhetsfond i livsforsikring.
- Halvparten av selskapets tilleggsavsetninger i forsikringsfondet.
- Det beløp premiereserven kan reduseres med for så vidt gjelder aktivering og avskrivning av etableringsomkostninger, i den utstrekning premiereserven ikke er redusert med det aktuelle beløp, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 15–4. For å kunne medregne slike beløp kreves samtykke fra Kredittilsynet.

Når det gjelder livsforsikringsselskaper som har tillatelse til å tegne sykdom og ulykkesforsikringer (personforsikringer) som selvstendige skadeforsikringsprodukter, kan disse medregne i solvensmarginkapitalen den del av selskapets sikkerhetsavsetning relatert til disse skadeforsikringer som overstiger 55 prosent av minstekravet til denne avsetningskomponenten. En bestemmelse som dekker dette forholdet må tas inn i det oppdaterte solvensmarginforskriften.

II.3.2 Om endringene i bestemmelsene for beregning av solvensmarginkapitalen

Artikkel 1 nr. 2 i Direktiv 2002/12/EF endrer artikkel 18 i Rådskonklusjon 79/267/EØF slik at det heretter vil skilles klarere mellom kvaliteten på de enkelte kapitalelementer som kan inngå i livsforsikringsselskapenes solvensmarginkapital. Vurderingene av de enkelte punkter under den justerte artikkel 18 blir kort oppsummert nedenfor.

Den endrede artikkel 18 nr. 1 tilsvarer i all hovedsak den gamle artikkel 18 nr. 1 første ledd. Det blir imidlertid nå presisert at solvensmarginkapitalen ikke bare skal være tilstrekkelig, men også minst tilfredsstillende de krav som følger av direktivet.

A. Kapitalelementer som uansett kan medregnes i solvensmarginkapitalen

Første ”delpunktum” av den endrede artikkel 18 nr. 2 tilsvarer den gamle artikkel 18 nr. 1 annet ledd første punktum. Bestemmelsen slår fast at solvensmarginkapitalen består av forsikringsselskapets formue fri for enhver påregnelig forpliktelse og med fradrag av immaterielle verdier. I resten av første punktum av endret artikkel 18 nr. 2 blir kapitalelementene av høyest kvalitet listet opp. Disse består av følgende:

- Innbetalt aksjekapital eller faktisk innbetalt garantifond for de gjensidige forsikrings-selskap. De gjensidige forsikrings-selskap kan også medregne medlemmenes kontoer dersom nærmere angitte kriterier er oppfylt.
- Lovbestemte og frie reserver som ikke tilsvarer inngåtte forpliktelser.
- Overførte overskudd eller overførte tap (underskudd) – etter fradrag av det utbytte som skal betales.
- Bonusfond oppført i balansen, gitt at dette kan benyttes til å dekke eventuelle tap og ikke er gjort tilgjengelig for fordeling til forsikringstakerne. (Medregning av slike fond i solvensmarginkapitalen må være tillatt etter nasjonal lovgivning. Dette er ikke aktuelt i Norge.)

Kapitalelementer gitt ved første og tredje strekpunkt ovenfor inngår også som en del av forsikrings-selskapenes kjernekapital. Også enkelte av kapitalelementene gitt ved annet strekpunkt ovenfor utgjør en del av forsikrings-selskapenes kjernekapital, mens resten av kapitalelementene som faller inn under dette strekpunktet vil måtte defineres som en del av annen solvensmarginkapital. Dette gjelder den andel av livsforsikrings-selskapenes tilleggsavsetninger og sikkerhetsfond som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

Av den endrede artikkel 18 nr. 2 annet punktum fremgår det at det skal gjøres fradrag i forsikrings-selskapets solvensmarginkapital for et beløp svarende til selskapets beholdning av egne aksjer. Denne fradragsposten er det imidlertid allerede tatt høyde for i § 7 første ledd (bokstav b) i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak.

B. Kapitalelementer som kan medregnes i solvensmarginkapitalen

Den endrede artikkel 18 nr. 3 omhandler kapitalelementer som kan medregnes i forsikrings-selskapenes solvensmarginkapital. Disse kapitalelementene omfatter følgende:

- Kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital (ansvarlig innskuddskapital). Når det gjelder den ansvarlige lånekapital skal enkelte nærmere angitte betingelser være oppfylt, jf. artikkel 18 nr. 3 bokstav (a). Det skilles i denne sammenheng mellom ansvarlig lånekapital med fast løpetid og ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid.
- Verdipapirer med ubestemt løpetid og andre (gjelds-/egenkapital-)instrumenter – herunder andre kumulative preferanseaksjer enn de som omfattes av første strekpunkt. Det forutsettes at disse kapitalelementene oppfyller enkelte nærmere angitte betingelser, jf. artikkel 18 nr. 3 bokstav (b).

Det synes rimelig klart at de betingelser som kapitalelementene det refereres til i annet strekpunkt må oppfylle, er minst like strenge som de betingelser som gjelder for ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid. Det kan videre argumenteres for at for enkelte av de kapitalelementer det refereres til i annet strekpunkt (f.eks. verdipapirer med ubestemt løpetid), vil de angitte betingelser være minst like strenge som de betingelser som gjelder ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid.

I denne sammenheng kan det være verdt å merke seg at Direktivets bestemmelser vedrørende verdipapirer med ubestemt løpetid er nesten identiske med bestemmelsene om andre gjeld-/egenkapitalinstrumenter gitt ved § 4 nr. 2 i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av

ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak (kapitaldekningsforskriften). Ved godkjennelse av opptak av ”evigvarende” ansvarlig lånekapital er det nettopp kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 som kommer til anvendelse.

Med utgangspunkt i overstående vurderinger er det foretatt en sammenlikning av betingelsene som må være oppfylt for kapitalelementene det refereres til i endringsdirektivets artikkel 18 nr. 3, bokstavene (a) og (b), og betingelsene som må være oppfylt for kapitalelementene det refereres til i kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 og 3. Resultatet av denne sammenlikningen kan oppsummeres som følger:

- ”Evigvarende” ansvarlig lånekapital som tilfredsstillende betingelsene gitt ved kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 vil også tilfredsstillende betingelsene gitt ved Direktivets artikkel 18 nr. 3, bokstav (b).
- Ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid som tilfredsstillende betingelsene gitt ved kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 3 vil også tilfredsstillende de relevante betingelsene i Direktivets artikkel 18 nr. 3, bokstav (a).

Hvis det derfor i solvensmarginforskriften eksplisitt slås fast at det kun er tilleggskapital som referert til i kapitaldekningsforskriftens § 4 nr. 2 og 3 som kan medregnes i solvensmargin-kapitalen, burde det være rimelig klart at den norske implementeringen innebærer betingelser som er minst like strenge som de betingelser som følger av endringsdirektivet.

Hva angår de kapitalelementer som det refereres til i Direktivets endrede artikkel 18 nr. 3 bokstav (a), gjelder følgende begrensingsregler:

- Summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 50 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.
- Videre kan summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital med fast løpetid ikke utgjøre mer enn 25 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 25 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.

For de kapitalelementer som det refereres til i endringsdirektivets artikkel 18 nr. 3 bokstav (b), er det også fastsatt en begrensingsregel:

- Summen av verdipapirer med ubestemt løpetid og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter tillagt summen av kumulative preferanseaksjer og ansvarlig lånekapital kan ikke utgjøre mer enn 50 prosent av solvensmarginkravet, eventuelt ikke mer enn 50 prosent av solvensmarginkapitalen i de tilfeller der denne ikke er tilstrekkelig til å dekke solvensmarginkravet.

Det kan argumenteres for at den sistnevnte begrensingsregelen gjør den førstnevnte overflødig. Dette vil i alle fall være tilfelle for den norske implementeringen av Direktivets bestemmelser, bl.a. fordi det som i norsk terminologi betegnes ”evigvarende” ansvarlig lånekapital faller inn under det direktivet omtaler som verdipapirer med ubestemt løpetid og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter, jf. drøftingen foran vedrørende de ulike betingelser som må være oppfylt.

De tre begrensingsreglene som det refereres til ovenfor vil for øvrig i gitte situasjoner være strengere enn begrensingsreglene gitt ved § 8 bokstav a og b i forskrift av 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Dette gjelder f.eks. i tilfeller der solvensmarginkravet er mindre enn forsikrings-selskapets ansvarlige kapital eller der solvensmarginkravet utgjør mindre enn 200 prosent av selskapets kjernekapital. Som en følge av dette vil det ikke lenger være tilstrekkelig at det i solvensmarginforskriften vises til forskriften om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner mv. Det må i tillegg fremgå at de tre forannevnte begrensingsregler gjelder. På grunn av begrensingsreglenes utforming bør det i tillegg refereres eksplisitt til selskapenes (kjernekapital og) tilleggskapital. Det vises for øvrig til vedlegg 1 der det i noe detalj blir redegjort for en sammenlikning mellom de to settene med begrensingsregler.

C. Kapitalelementer som kan medregnes på grunnlag av begrunnet søknad

Den endrede artikkel 18 nr. 4 omhandler kapitalelementer som kan medregnes i et forsikringsselskaps solvensmarginkapital etter begrunnet og dokumentert søknad rettet mot den kompetente myndighet (i selskapets hjemland) og med denne myndighets eksplisitte godkjenning. Dette er kapitalelementer som antas å ha lavest kvalitet blant de elementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen, og omfatter følgende:

- Deler av selskapets fremtidige overskudd, med noen nærmere angitte begrensninger. (Dette kapitalelementet kan uansett bare medregnes i en overgangsperiode.)
- Deler av de aktiverte nyttegningskostnader i samsvar med nærmere angitte beregningsregler.
- De skjulte nettoreserver som kan oppstå ved verdivurderingen av forsikringsselskapets eiendeler, i det omfang slike nettoreserver ikke er av forbigående karakter.
- Halvparten av den ikke-innbetalte aksjekapital eller det ikke-innbetalte garantifond med noen nærmere angitte begrensninger.

Imidlertid er dette i hovedsak kapitalelementer som enten ikke eksisterer (skjulte netto reserver og ikke innbetalt aksjekapital) eller ikke er relevante å medregne i solvensmarginkapitalen for norske livsforsikringsselskaper (deler av fremtidig overskudd).

Når det gjelder aktiverte nyttegningskostnader åpner gjeldende solvensmarginforskrift § 7 annet ledd nr. 3 for at slike kostnader på visse vilkår kan godkjennes av Kredittilsynet som annen solvensmarginkapital. Etter det Kredittilsynet er kjent med har ikke norske livsforsikringsselskaper lenger denne type ”kapital”. Det foreslås derfor at bestemmelsen oppheves.

II.3.3 En oppsummering vedrørende konsekvenser for gjeldende bestemmelser for beregningen av solvensmarginkapitalen

Av avsnittene II.3.1 og II.3.2 fremgår det at de gjeldende regler for beregning av et livsforsikringsselskaps solvensmarginkapital må endres eller presiseres på enkelte punkter. Dette gjelder begge hovedtyper av solvensmarginkapital som det refereres til i gjeldende solvensmarginforskrift.

A. Ansvarlig kapital

Når det gjelder bestemmelsene om ansvarlig kapital som en del av livsforsikrings-selskapenes samlede solvensmarginkapital, bør følgende innarbeides i solvensmarginforskriften:

- Det må ved henvisningen til de ulike begrensingsregler vises eksplisitt til selskapenes (kjernekapital og) tilleggskapital.
- Det må ved utarbeidingen av den reviderte forskriften tas høyde for at livsforsikrings-selskapenes kjernekapital i sin helhet faller inn under kapitalelementene gitt ved punkt A i avsnitt II.3.2.
- Videre må det ved utarbeidingen av den reviderte forskriften tas høyde for at livsforsikrings-selskapenes tilleggskapital faller inn under kapitalelementene gitt ved punkt B i avsnitt II.3.2. Dette vil imidlertid kreve at de begrensingsregler som er angitt i punkt II.3.2.B implementeres i solvensmarginforskriften i tillegg til de begrensingsregler som følger av forskriften om beregning av ansvarlig kapital.
- I tillegg bør det for sikkerhets skyld presiseres at det kun er tilleggskapital som angitt ved § 4 nr. 2 og nr. 3 i forskrift om beregning av ansvarlig kapital som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

B. Annen solvensmarginkapital

Hva angår bestemmelsene om såkalt annen solvensmarginkapital, må det også foretas enkelte presiseringer for å kunne forsvare at disse kapitalelementer faller inn under punkt A i avsnitt II.3.2. Det synes i denne sammenheng relevant å påpeke at det i fortalen til Direktiv 2002/12/EF vises til kravet om at

“insurance undertakings establish, over and above the technical provisions to meet their underwriting liabilities, a solvency margin to act as a buffer against adverse business fluctuations is an important element in the system of prudential supervision for the protection of insured persons and policyholders” (vår understrekning).

Videre heter det i den oppdaterte artikkel 18 nr. 2 som følger:

“The available solvency margin shall consist of the assets of the assurance undertaking free of any foreseeable liabilities, less any intangible items, including

...

(b) reserves (statutory and free) not corresponding to underwriting liabilities,”
(våre understrekninger),

jf. andre strekpunkt under II.3.2.A foran.

Ved drøftingen av spørsmålet om i hvilken grad de kapitalelementer som etter gjeldende solvensmarginforskrift inngår i annen solvensmarginkapital fortsatt skal kunne medregnes, bør bl.a. følgende mer generelle vurderinger legges til grunn:

- Et av formålene med det oppdaterte solvensmarginregelverket er å stramme noe inn hva angår de kapitalelementer som skal kunne medregnes i solvensmarginkapitalen, herunder også å skille klarere mellom kvaliteten på de ulike kapitalelementer. Med dette som utgangspunkt bør det isolert sett ikke legges opp til en utvidet adgang til å medregne ulike kapitalelementer i solvensmarginkapitalen, noe som også bør gjelde for de deler av livsforsikrings-selskapenes sikkerhetsfond og tilleggsavsetninger som kan medregnes.

- Det kan muligens argumenteres for at man allerede i forbindelse med implementeringen av Direktiv 2002/12/EF bør kunne forskuttere forventede effekter av regnskapsstandarden (IAS) for forsikringskontrakter som for tiden blir utarbeidet av International Accounting Standards Board (IASB). Det skal imidlertid påpekes at det generelt ikke legges opp til dette i endringsdirektivet.

Disse generelle vurderingene tilsier at det ikke foreligger noe grunnlag for å endre de gjeldende bestemmelser vedrørende hvilke deler av sikkerhetsfondet og tilleggsavsetningene som kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

Avslutningsvis skal det for øvrig presiseres at ingen av de kapitalelementer som ifølge gjeldende solvensmarginforskrift utgjør annen solvensmarginkapital, kan klassifiseres under andre kategorier enn den som er gitt ved annet strekpunkt under II.3.2.A foran.

II.4 Andre endringer/justeringer av beregningsreglene

A. Prosedyrer for inflasjonsjustering av det absolutte minstekravet

Ved artikkel 1 nr. 3 i Direktiv 2002/12/EF innføres ny artikkel 20a i Rådskonklusjonen 79/267/EØF. Den nye artikkelen angår prosedyren som skal anvendes ved inflasjonsjusteringen av det absolutte minstekravet til solvensmarginkapital (det såkalte minstegarantifondet).

Ifølge den nye artikkel 20a skal det forannevnte beløp oppdateres årlig med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen som omfatter alle EU-land og offentliggjøres av Eurostat. Ved inflasjonsjusteringen skal for øvrig følgende prinsipper legges til grunn:

- Utgangspunktet for beregningen av de prosentvise endringer i den felles konsumprisindeksen er tidspunktet for ikrafttreden av Direktiv 2002/12/EF (20. mars 2002) og første beregningstidspunkt vil være 20. september 2003 (tidsfristen for implementeringen av endringsdirektivets bestemmelser).
- Det inflasjonskorrigerte beløp skal oppjusteres til nærmeste 100 000 euro.
- Det absolutte minstekravet vil kun bli endret dersom inflasjonsjusteringen av beløpet innebærer at dette vil øke med minst 5 prosent i forhold til forrige justering av beløpet.

Bestemmelsen gitt ved den nye artikkel 20a må implementeres i solvensmarginforskriften. En mal for hvorledes dette kan gjøres er gitt i forskrift av 8. september 1989 nr. 931 om minstekrav til egenkapital for norske forsikringsselskaper, jf. forskriften § 5. Oppdatert informasjon om de inflasjonsjusterte beløp kan meddeles livsforsikringsselskapene i form av egne rundskriv fra Kredittilsynet etter samme mal som de årlige rundskriv om oppdaterte minstekrav til egenkapital (absolutte minstekrav til ansvarlig kapital) for norske forsikringsselskaper. I tillegg vil opplysninger om det absolutte minstekrav til solvensmargin som til enhver tid gjelder, fremgå av rapporteringsskjemaet som livsforsikringsselskapene hvert år skal sende til Kredittilsynet.

B. Tekniske tilpasninger hva angår de kapitalelementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen

I den endrede artikkel 18 (jf. artikkel 1 nr. 2 i Direktiv 2002/12/EF) inneholder nr. 5 en ny bestemmelse vedrørende tekniske tilpasninger hva angår de kapitalelementer som kan med-

regnes i solvensmarginkapitalen. Bestemmelsen innebærer at slike tekniske tilpasninger kan foretas ved hjelp av den såkalte komitologi–prosedyren, jf. artikkel 2 i Rådskonklusjon 91/675/EØF (om nedsettelsen av EUs Insurance Committee).

Denne bestemmelsen er det ikke aktuelt å innarbeide i solvensmarginforskriften. (Det kan vel reises spørsmål om bestemmelsen lar seg innarbeide i forskriften på en hensiktsmessig måte.) I de tilfeller der komitologi–prosedyren blir benyttet til å foreta tekniske tilpasninger som antydnet ovenfor, vil dette normalt innebære at det må foretas endringer i solvensmarginforskriftens bestemmelser om de kapitalelementer som kan medregnes i solvensmarginkapitalen. (Det ses bort fra tilfeller der de tekniske justeringer gjelder kapitalelementer som ikke er relevante for norske livsforsikringsselskaper.)

II.5 Utvidelser av bestemmelsene vedrørende finansielle gjenopprettingsplaner

Ved artikkel 1 nr. 4 i Direktiv 2002/12/EF innføres en ny artikkel 24a i Rådskonklusjon 79/267/EØF. I den nye artikkelen heter det bl.a. som følger:

”Member States shall ensure that the competent authorities have the power to require a financial recovery plan for those insurance undertakings where competent authorities consider that policyholders’ rights are threatened.”

Bestemmelsene som følger av den nye artikkelen, kommer i tillegg til de gjeldende bestemmelser om gjenoppbygging av solvensmarginkapitalen, jf. §§ 8 og 9 i solvensmarginforskriften. I motsetning til de gjeldende bestemmelser fastsetter de nye bestemmelser relativt detaljerte krav til utformingen av gjenopprettingsplanen. Ifølge den nye artikkel 24a skal den finansielle gjenopprettingsplanen for det aktuelle selskap omfatte de tre førstkomende regnskapsår og minst inneholde følgende opplysninger/dokumentasjon:

- En oversikt over de anslåtte administrasjonskostnader, herunder bl.a. løpende kostnader og provisjoner.
- En oversikt som gir detaljerte opplysninger vedrørende forventede inntekter og kostnader i tilknytning til direkte forsikringsvirksomhet samt mottatt og avgitt reassuranse.
- En prognose for (utviklingen av) balansen.
- Estimer på de finansielle ressurser som er tiltenkt å dekke hhv. de forsikringstekniske forpliktelser og solvensmarginkravet.
- En oversikt over den samlede reassuransepolitikk.

Den nye artikkel 24a inneholder videre bestemmelser som innebærer at tilsynsmyndighetene kan ha kompetanse til å gripe inn mot det enkelte forsikringsselskap i følgende situasjoner:

- Hvis forsikringstakernes rettigheter er i fare som følge av at forsikringsselskapets finansielle situasjon forverres, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet et høyere solvensmarginkrav enn det krav som følger direkte av beregningsmetodene. Formålet med denne bestemmelsen er å sikre at selskapet vil være i stand til å oppfylle (det ordinære) solvensmarginkravet også i en periode fremover.
- Hvis det har vært en betydelig endring i markedsverdien av selskapets eiendeler siden utløpet av siste regnskapsår, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet å nedjustere verdien av de kapitalelementer som inngår i solvensmarginkapitalen.

- Hvis karakteren eller kvaliteten av reassuransekontraktene er betydelig endret siden siste regnskapsår, kan tilsynsmyndigheten pålegge selskapet å redusere effekten av reassuranseprogrammet ved beregningen av solvensmarginkravet (på nettobasis). Tilsvarende gjelder for tilfeller der det etter tilsynsmyndighetens vurdering ikke foreligger noen risikooverføring eller kun ubetydelig risikooverføring innenfor rammen av reassuransekontraktene.

Det skal bemerkes at de to sistnevnte situasjoner er av en annen karakter enn de situasjoner der det eksplisitt refereres til at forsikringstakernes rettigheter er i fare, siden det her ikke er tale om å gjenopprette solvensmarginkapitalen. Det er snarere tale om enten å gjøre fradrag i solvensmarginkapitalen eller å forhøye solvensmarginkravet. Dette forholdet bør hensyntas ved utarbeidelsen av endringene av solvensmarginforskriften.

Det legges for øvrig til grunn at de spesifikke kravene til den finansielle gjenopprettingsplanen gitt ved den nye artikkel 24a nr. 1 også bør gjelde i situasjoner som beskrevet i gjeldende solvensmarginforskrift § 9, dvs. i situasjoner der selskapets solvensmarginkapital har falt til under en tredel av solvensmarginkravet.

Av de nye bestemmelsene fremgår det også at dersom tilsynsmyndigheten har krevd at et forsikringsselskap skal legge frem en finansiell gjenopprettingsplan som skissert foran, kan tilsynsmyndigheten ikke utstede et solvenssertifikat for selskapet, så lenge tilsynsmyndighetens vurderinger tilsier at forsikringstakernes rettigheter fortsatt er truet. Dette gjelder både for filialvirksomhet og grenseoverskridende virksomhet og i forbindelse med overdragelse av forsikringsporteføljer. Bestemmelsene sier ikke direkte at et allerede utstedt solvenssertifikat skal inndras i slike situasjoner, selv om dette synes å være i samsvar med intensjonen med bestemmelsene. Det legges til grunn at disse bestemmelsene ikke skal implementeres i solvensmarginforskriften men i de relevante forskrifter vedrørende filialvirksomhet, grenseoverskridende virksomhet og overdragelse av forsikringsporteføljer.

Det kan argumenteres for at bestemmelsene gitt ved den nye artikkel 24a i Direktiv 79/267/EØF allerede er dekket gjennom bestemmelser i forsikringsvirksomhetsloven (§ 7–3), sikringsloven (§ 3–2) og kredittilsynsloven (§ 4):

- Forsikringsvirksomhetsloven § 7–3 gir Finansdepartementet hjemmel til å ”fastsette regler om beregningsmåten for solvensmarginen, den kapital som kan dekke kravet og andre forhold vedrørende gjennomføringen av solvensmarginkravet”. Videre gir bestemmelsen Kredittilsynet hjemmel til å pålegge selskapet å foreta bestemte disposisjoner med sikte på å oppfylle kravene.
- Sikringsloven § 3–2 første ledd bokstav c og d samt kredittilsynsloven § 4 nr. 3 gir Kredittilsynet visse fullmakter også i situasjoner der solvensmarginkravet er oppfylt. Det må antas at nevnte regler gir Kredittilsynet fullmakt til å stille krav om at selskapet utarbeider en refinansieringsplan i samsvar med den nye artikkel 24a i Rådskonklusjonen, dvs. i situasjoner der solvensmarginkravet er oppfylt men der det likevel er grunn til å frykte at forsikringstakernes rettigheter er i fare. Det følger av sikringslovens regler at Kredittilsynet kan fastsette vilkår eller retningslinjer som anses nødvendig for å sikre at den videre virksomhet blir drevet på betryggende økonomisk og for øvrig forsvarlig måte, dersom Kredittilsynet finner at det er grunn til å frykte at det er inntrådt forhold som kan medføre alvorlig tillitssvikt eller tap

som vesentlig vil svekke eller true soliditeten. Det samme gjelder dersom Kredittilsynet finner at det er grunn til å frykte at det vil kunne oppstå svikt i institusjonens evne til å oppfylle sine forpliktelser etterhvert som de forfaller.

- Det følger av kredittilsynsloven § 4 nr. 3 at Kredittilsynet kan pålegge selskapet å sende inn oppgaver og opplysninger på den måten Kredittilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv.

Bestemmelsene i direktivets artikkel 24a er imidlertid såpass detaljerte at de uansett bør implementeres (men ikke nødvendigvis ord for ord) i solvensmarginforskriften. Videre taler hensynet til sammenheng i regelverket for at reglene bør fremgå av solvensmarginforskriften.

III. En oversikt over solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske livsforsikringsselskaper

I dette kapitlet gis en oversikt over solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen for de norske livsforsikringsselskaper pr. 31. desember 2001. Det gis separate oversikter for hhv. ordinære livsforsikringsselskaper og fondsforsikringsselskaper (unit linked selskaper). I tilknytning til de to gruppene av livsforsikringsselskaper er det også gitt noen utfyllende kommentarer hva angår mulige effekter på hhv. solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen av det reviderte solvensmarginregelverket.

III.1 Ordinære livsforsikringsselskaper

Av tabell 3.1 fremgår det at samlet solvensmarginkrav for de ordinære norske livsforsikringsselskaper pr. 31. desember 2001 var ca. 15.5 mrd. kr, mens den samlede solvensmarginkapitalen var ca. 28.1 mrd. kr.

Tabell 3.1. Solvensmarginkrav og solvensmarginkapital pr. 31. desember 2001 for ordinære livsforsikringsselskaper. Gjeldende regelverk. Alle beløp i mill. kr.

Selskap	Krav	Kapital	Prosent
Storebrand Livsforsikring AS	4329.1	7984.8	184
Kommunal Landspensjonskasse	3748.7	6494.2	173
Vital Forsikring ASA	2657.7	5498.2	207
Gjensidige NOR Spareforsikring	2441.1	3840.7	157
Oslo Pensjonsforsikring AS	750.0	955.4	127
SpareBank 1 Livsforsikring AS	661.6	1124.5	170
Vesta Liv AS	554.4	1106.7	200
Norske Liv AS	406.5	1111.3	273
Alle selskaper	15549.3	28115.8	181

Av det samlede solvensmarginkravet på 15.5 mrd. kr kan ca. 95 prosent føres tilbake på krav relatert til tradisjonelle livsforsikringsprodukter:

- Ca. 12.8 mrd. kr følger av beregningsmetoden basert på forsikringsfondet med fradrag av 50 prosent av selskapenes tilleggsavsetninger i forsikringsfondet (første resultat).
- Ca. 2.0 mrd. kr følger av beregningsmetoden basert på udekket risiko (annet resultat).

De resterende 0.7 mrd. kr skyldes i all hovedsak den delen av beregningene som er basert på de samme metoder som de som anvendes for skadeforsikringsselskapene.

Av den samlede solvensmarginkapitalen på 28.1 mrd. kr utgjør ansvarlig kapital 22.4 mrd. kr, mens andelen av tilleggsavsetningene som kan medregnes utgjør 5.4 mrd. kr.

Dekningsprosenten (dvs. solvensmarginkapitalen i prosent av solvensmarginkravet) for alle selskaper under ett er 181. For de fire største selskapene varierer dekningsprosenten mellom 157 og 207, og for de fire minste mellom 127 og 273.

Siden bestemmelsene i Direktiv 2002/12/EF ikke vil medføre endringer i metodene for beregning av bidraget til samlet solvensmarginkrav fra tradisjonelle livsforsikringsprodukter, kan det legges til grunn at det samlede solvensmarginkravet vil bli tilnærmet uendret som følge av det oppdaterte regelverket.

På den annen side vil de nye begrensingsregler hva angår den tilleggs kapital (ansvarlig lånekapital mv.) som kan medregnes i solvensmarginkapitalen, i gitte situasjoner være strengere enn de begrensingsregler som følger av kapitaldekningsregelverket, jf. avsnitt II.3.2.B og vedlegg 1. Dette gjelder spesielt hvis reglene anvendes på de ordinære livsforsikringsselskapene pr. 31. desember 2001. Effekten av de strengere begrensingsreglene på selskapenes solvensmarginkapital er illustrert i tabell 3.2.

Tabell 3.2. Solvensmarginkrav og solvensmarginkapital pr. 31. desember 2001 for ordinære livsforsikringsselskaper. Oppdatert regelverk. Alle beløp i mill. kr.

Selskap	Krav	Kapital	Prosent
Storebrand Livsforsikring AS	4329.1	7399.8	171
Kommunal Landspensjonskasse	3748.7	6106.2	163
Vital Forsikring ASA	2657.7	5350.2	201
Gjensidige NOR Spareforsikring	2441.1	3564.7	146
Oslo Pensjonsforsikring AS	750.0	955.4	127
SpareBank 1 Livsforsikring AS	661.6	1034.5	156
Vesta Liv AS	554.4	1106.7	200
Norske Liv AS	406.5	999.3	246
Alle selskaper	15549.3	26516.8	171

En sammenlikning av tabellene 3.1 og 3.2 viser at solvensmarginkapitalen som følge av de strengere begrensingsregler reduseres med ca. 1.6 mrd. kr, mens dekningsprosenten blir redusert med 10 prosentpoeng til 171.

Videre fremgår det av sammenlikningen mellom de to tabellene at solvensmarginkapitalen blir redusert for 6 av de 8 selskapene på grunn av strengere begrensingsregler.

III.2 Fondsforsikringselskaper

Av tabell 3.3 fremgår det at samlet solvensmarginkrav for de norske fondsforsikringselskaper pr. 31. desember 2001 var 137.4 mill. kr, mens den samlede solvensmarginkapitalen var 440.1 mill. kr. For 4 av de 8 selskapene var solvensmarginkravet identisk med det absolutte minstekravet (8.0 mill. kr).

Dekningsprosenten (dvs. solvensmarginkapitalen i prosent av solvensmarginkravet) for alle selskaper under ett er 320, og varierer mellom 191 og 617.

Tabell 3.3. *Solvensmarginkrav og solvensmarginkapital pr. 31. desember 2001 for fondsforsikringselskaper. Gjeldende regelverk. Alle beløp i mill. kr.*

Selskap	Krav	Kapital	Prosent
Vital Link AS	41.0	98.7	241
Storebrand Fondsforsikring AS	32.8	91.3	278
Gjensidige NOR Fondsforsikring AS	16.5	31.5	191
K-Fondsforsikring AS	15.1	62.1	412
SpareBank 1 Fondsforsikring AS	8.0	49.4	617
Vital Fondsforsikring AS	8.0	35.4	443
Vesta Link AS	8.0	38.5	481
Carnegie Fondsforsikring ASA	8.0	33.1	414
Alle selskaper	137.4	440.1	320

Bestemmelsene i Direktiv 2002/12/EF innebærer at det absolutte minstekravet til solvensmargin blir gjeldende solvensmarginkrav for i alt 6 av de 8 fondsforsikringselskaperne. Det nye kravet blir 24 mill. kr og tilsvarer omtrent det gjeldende absolutte minstekravet til ansvarlig kapital for norske forsikringselskaper, jf. tabell 3.4 nedenfor. For de to øvrige fondsforsikringselskaper kan solvensmarginkravet bli noe redusert som følge av de justerte beregningsregler for livsforsikring med investeringsvalg der selskapet ikke påtar seg investeringsrisiko. Det foreligger imidlertid ikke noe tallmateriale som kan illustrere denne effekten, og følgelig er det i tabell 3.4 ikke foretatt noen endringer i forhold til tabell 3.3 for disse to selskapene.

En sammenlikning av tabellene 3.3 og 3.4 viser at som følge av tredoblingen av det absolutte minstekravet øker det samlede solvensmarginkravet fra 137.4 mill. kr til 217.8 mill. kr. Dette innebærer igjen at dekningsprosenten reduseres fra 320 til 202. Etter oppjusteringen av solvensmarginkravet varierer dekningsprosenten for de 8 fondsforsikringselskaperne mellom 131 og 278.

Tabell 3.4. *Solvensmarginkrav og solvensmarginkapital pr. 31. desember 2001 for fondsforsikringsselskaper. Oppdatert regelverk. Alle beløp i mill. kr.*

Selskap	Krav	Kapital	Prosent
Vital Link AS	41.0	98.7	241
Storebrand Fondsforsikring AS	32.8	91.3	278
Gjensidige NOR Fondsforsikring AS	24.0	31.5	131
K-Fondsforsikring AS	24.0	62.1	259
SpareBank 1 Fondsforsikring AS	24.0	49.4	206
Vital Fondsforsikring AS	24.0	35.4	148
Vesta Link AS	24.0	38.5	160
Carnegie Fondsforsikring ASA	24.0	33.1	138
Alle selskaper	217.8	440.1	202

En samlet vurdering tilsier at det oppdaterte solvensmarginregelverket som følger av Direktiv 2002/12/EF vil få relativt beskjedne effekter på solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen i norske livsforsikringsselskaper.

IV. Forslag til endringer i solvensmarginforskriften

Nedenfor gjengis forslagene til endringer i gjeldende solvensmarginforskrift. Det er lagt til grunn at de endrede bestemmelser vedrørende beregning av solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen skal implementeres i form av en endringsforskrift og ikke som en (helt) ny forskrift. Av de foreslåtte forskriftsendringer fremgår det bl.a. at det er foretatt enkelte endringer i nummereringen av paragrafene. Dette burde ikke medføre særskilte problemer, siden det ikke henvises til enkeltparagrafer i solvensmarginforskriften i andre forskrifter.

IV.1 Ang. forskriftens kapittel 1 – Alminnelige bestemmelser

I § 1 foretas det ingen endringer.

I § 2 (definisjoner) foretas en mindre justering av definisjonen av livsforsikring. Den justerte definisjonen skal lyde som følger:

Livsforsikring: Direkte livsforsikring som definert i Europaparlamentets og Rådets direktiv av 5. november 2002 om livsforsikring (Direktiv 2002/83/EF) artikkel 2, og overtatt gjensforsikring.

IV.2 Ang. forskriftens kapittel 2 – Om solvensmarginkravet

I gjeldende forskrift må § 3 endres bl.a. for å ta høyde for inflasjonsjusteringen av det absolute minstekravet til solvensmargin. Den endrede utformingen av bestemmelsen skal lyde som følger:

Kravet til selskapets solvensmargin er summen av beløpene i første til og med syvende resultat i § 4, tillagt beløp beregnet i samsvar med § 4 niende ledd for selskap med tillatelse til å overta forsikringer som omfattes av klasse 1 og 2 i skadeforsikring, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1–2 første ledd. Solvensmarginen skal minst være 3 mill. euro.

Deler av § 4 i gjeldende forskrift må skrives om. Første, annet, femte og sjette ledd vil imidlertid være uendret. Tredje og fjerde ledd vil lyde som følger:

Tredje resultat beregnes etter reglene i forskrift 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper §§ 3 første ledd første punktum, 4 og 5.

Fjerde resultat utgjør, for kontrakter hvor selskapet påtar seg en investeringsrisiko, 4 prosent av brutto forsikringsfond med fradrag for 50 prosent av selskapets tilleggsavsetninger i forsikringsfondet, multiplisert med det høyeste tall av 0.85 og forholdet mellom forsikringsfond for egen regning og brutto forsikringsfond. For kontrakter hvor selskapet ikke påtar seg en investeringsrisiko settes prosentsatsen i første punktum til 1. For kontrakter hvor selskapet ikke påtar seg en investeringsrisiko og det beløp som skal dekke administrasjonskostnadene fastlagt i avtalen, ikke er fastsatt for et tidsrom på over fem år, utgjør solvensmarginkravet et beløp som svarer til 25 prosent av siste regnskapsårs netto administrasjonskostnader knyttet til denne virksomheten.

Videre vil syvende, åttende og niende ledd lyde:

Syvende resultat utgjør summen av

- (a) 4 prosent av brutto forsikringsfond, multiplisert med det høyeste tall av 0.85 og forholdet mellom forsikringsfond for egen regning og brutto forsikringsfond, og*
- (b) et beløp som beregnes etter forskrift 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper §§ 3 første ledd første punktum, 4 og 5.*

Resultatene beregnes av selskapets virksomhet innenfor følgende klasser:

Første og annet resultat: Klasse I a, I b og klasse II.

Tredje resultat: Klasse I c og I d, samt forsikringer under klasse III som nevnt i klasse I c.

Fjerde og femte resultat: Klasse III og klasse V.

Sjette resultat: Klasse VI.

Syvende resultat: Klasse IV.

Selskap med tillatelse til å overta forsikringer som omfattes av klasse 1 og 2 i skadeforsikring, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 1–2 første ledd, skal i tillegg beregne et solvensmarginkrav for denne delen av virksomheten. Solvensmarginkravet beregnes etter reglene i forskrift 19. mai 1995 nr. 482 om beregning av solvensmarginkrav og solvensmarginkapital for norske skadeforsikringsselskaper §§ 3 første ledd første punktum, 4 og 5.

I § 5 foretas ingen endringer.

IV.3 Ang. forskriftens kapittel 3 – Om solvensmarginkapital

I § 6 foretas ingen endringer.

I § 7 må det gis et tillegg til første ledd, mens det foretas en strykning i annet ledd. Videre blir det tatt inn et nytt tredje ledd. Denne paragrafen vil etter dette lyde som følger:

Selskapets samlede solvensmarginkapital er lik summen av selskapets ansvarlige kapital og annen solvensmarginkapital. Den ansvarlige kapitalen beregnes i samsvar med forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Kun tilleggskapital som tilfredsstillende vilkårene i nevnte forskrift § 4 nr. 2 og 3, kan medregnes i solvensmarginkapitalen.

Annen solvensmarginkapital består av følgende poster:

- 1. Den del av selskapets sikkerhetsfond som overstiger 55 prosent av sikkerhetsfondets nedre grense, jf. forskrift 29. november 1990 nr. 941 om sikkerhetsfond i livsforsikring.*
- 2. Halvparten av selskapets tilleggsavsetninger i forsikringsfondet.*

For selskap med tillatelse til å overta forsikringer som omfattes av klasse nr. 1 og 2 i skadeforsikring gjelder forskrift 19. mai 1995 nr. 842 om beregning av solvensmargin-krav og solvensmargin kapital for norske skadeforsikringsselskaper § 8 annet og tredje ledd tilsvarende.

Begrensingsreglene som er nedfelt i kapitaldekningsforskriften, vil gjelde for solvensmarginkapitalen gjennom § 7 første ledd annet og tredje punktum. Av praktiske hensyn foreslås det imidlertid at de relevante begrensingsregler fra kapitaldekningsforskriften tas inn i en ny § 7a. Videre må den nye paragrafen dekke de begrensingsregler som følger av Rådskonferansen 2002/12/EF. Den nye paragrafen vil dermed lyde som følger:

§ 7a Begrensninger

Bestemmelsene gitt ved forskrift 1. juni 1990 nr. 435 om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak § 8 bokstav a og b skal være oppfylt for all tilleggskapital som medregnes i solvensmarginkapitalen.

Ansvarlig lånekapital uten fastsatt løpetid kan inngå i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil 50 prosent av det laveste beløp av samlet solvensmargin-kapital og solvensmarginkravet.

Ansvarlig lånekapital med fastsatt løpetid kan inngå i solvensmarginkapitalen med et beløp som svarer til inntil 25 prosent av det laveste beløp av samlet solvensmargin-kapital og solvensmarginkravet.

IV.4 Ang. forskriftens kapittel 4 – Om gjenoppbygging av solvensmarginkapitalen

Bestemmelsene i §§ 8 og 9 skal videreføres. Det forutsettes imidlertid at de mer detaljerte krav til refinansieringsplanen som følger av den nye artikkel 24a i Rådskonferansen 79/267/EØF, også skal gjelde for den kortsiktige finansieringsplan som det vises til i § 9. Videre legges det til grunn at den delen av bestemmelsene i den nye artikkel 24a som gjelder situasjoner der forsikringstakernes rettigheter kan være truet, skal implementeres gjennom en ny § 9a.

Annet ledd i den endrede § 9 vil etter dette lyd som følger:

Refinansieringsplanen skal minst omfatte opplysninger eller dokumentasjon som for de tre kommende regnskapsår viser:

- *En oversikt som gir detaljerte opplysninger vedrørende forventede inntekter og kostnader i tilknytning til direkte forsikringsvirksomhet samt mottatt og avgitt reassuransse.*
- *En oversikt over de anslåtte administrasjonskostnader, inklusive provisjoner.*
- *En prognose for utviklingen av balansen.*
- *Estimater på de finansielle ressurser som er tiltenkt å dekke henholdsvis de inn-gåtte forsikringsforpliktelser og solvensmarginkravet.*
- *En oversikt over den samlede reassuranssepolitikk.*

Videre vil ny § 9a lyde:

§ 9a Krav om refinansieringsplan mv. i særlige tilfeller

Dersom Kredittilsynet har grunn til å tro at de forhold som fremgår av lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finans-institusjoner § 3–1 første ledd vil inntreffe, kan Kredittilsynet kreve at selskapet frem-legger en refinansieringsplan.

§ 9 annet ledd gjelder tilsvarende.

Dersom Kredittilsynet har grunn til å tro at forhold som nevnt i første ledd vil inntreffe som følge av at selskapets økonomiske situasjon forverres, kan Kredittilsynet pålegge selskapet et høyere solvensmarginkrav enn det som følger av kapittel 2, jf. kredittilsyns-loven § 4 nr. 4. Størrelsen på det forhøyede solvensmarginkravet skal fastsettes på grunnlag av refinansieringsplanen omtalt i første og annet ledd.

IV.5 Ang. forskriftens kapittel 5 – Andre bestemmelser

For å få en hensiktsmessig rekkefølge av paragrafene, foreslås følgende flyttinger av gjeld-ende paragrafer:

- Gjeldende § 11 blir ny § 13.
- Gjeldende § 12 blir ny § 14.

Den nye § 11 vil implementere den delen av bestemmelsene i den nye artikkel 20a i Råds-direktiv 79/267/EØF som gjelder hhv. nedjustering av solvensmarginkapitalen og oppjust-ering av solvensmarginkravet i særlige tilfeller. Ordlyden i den nye paragrafen blir:

§ 11 Særlige fullmakter til Kredittilsynet

Kredittilsynet kan pålegge selskapet å nedjustere verdien av alle elementer som kan inngå i solvensmarginkapitalen, dersom markedsverdien av disse elementer har blitt betydelig endret etter utgangen av siste regnskapsår.

Kredittilsynet kan pålegge selskapet å begrense gjenforsikringskontraktens effekt på solvensmarginkravet utover det som fremgår av § 4 fjerde ledd og § 5 fjerde ledd, dersom gjenforsikringskontraktens art eller kvalitet er blitt betraktelig endret siden siste regnskapsår eller gjenforsikringskontraktene ikke innebærer noen eller bare en ubetydelig risikooverføring.

Bestemmelsene gitt ved ny artikkel 20a i Rådsdirektiv 79/267/EØF om regulering av beløp i euro blir ny § 12 og vil lyde som følger:

§ 12 Regulering av beløp i euro

Beløpet i euro som er fastsatt i § 3 annet punktum skal reguleres 20. september hvert år med utgangspunkt i utviklingen av den europeiske konsumprisindeksen som offentliggjøres av Eurostat. Beløpet reguleres første gang 20. september 2003.

Reguleringen gjennomføres ved at beløpet angitt i første ledd økes med den prosentvise endringen i den europeiske konsumprisindeksen i perioden fra 20. mars 2002 til datoen for regulering. Det regulerte beløp avrundes oppover til nærmeste 100 000 euro. Dersom den prosentvise endringen siden forrige regulering er mindre enn 5 prosent foretas ingen ny regulering.

Det forutsettes at Kredittilsynet etablerer rutiner for å informere forsikringselskapene og andre interesserte om de regulerte beløp, f.eks. etter samme mal som de årlige rundskriv vedrørende oppdateringen av de absolutte minstekrav til ansvarlig kapital.

VEDLEGG 1

Noen utfyllende kommentarer vedrørende begrensingsreglene for ansvarlig lånekapital mv.

I underavsnitt II.3.2.B er det vist til at det i den oppdaterte solvensmarginforskriften både bør refereres til begrensingsreglene for tilleggskapital som følger av regelverket for ansvarlig kapital, og tas inn (nye) bestemmelser som reflekterer begrensingsreglene for ansvarlig lånekapital mv. som følger av Rådsdirektiv 2002/12/EF.

Nedenfor blir begrensingsreglene som følger av Rådsdirektivet kort oppsummert. Videre blir det kort redegjort for forholdet mellom Rådsdirektivets begrensingsregler og begrensingsreglene som følger av regelverket for ansvarlig kapital.

I et forsøk på å forenkle fremstillingen innføres følgende forkortelser:

- RSM, solvensmarginkravet ("Required Solvency Margin"),
- ASM, selskapets solvensmarginkapital ("Available Solvency Margin"),
- KK, selskapets kjernekapital,
- TK, selskapets tilleggskapital,
- AL, den delen av selskapets ansvarlige lånekapital og andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter (verdipapirer med ubestemt løpetid) som kan medregnes i solvensmargin-kapitalen. For enkelthets skyld blir AL omtalt som selskapets samlede ansvarlige lånekapital.

Med utgangspunkt i Rådsdirektivets bestemmelser kan den ansvarlige lånekapitalen inndeles i ansvarlig lånekapital med fast løpetid (ALF), ansvarlig lånekapital der det ikke er fastsatt noen løpetid (ALU) og andre gjeld-/egenkapitalinstrumenter (AGK). Det legges til grunn at AGK utgjør kapitalelementer av høyere kvalitet enn ALU, mens ALU igjen er kapital av høyere kvalitet enn ALF, selv om dette ikke umiddelbart fremgår av direktivteksten.

Det ses bort fra de såkalte kumulative preferanseaksjer siden dette er et kapitalelement som så langt ikke har blitt benyttet av norske livsforsikringselskaper.

Videre skal det igjen påpekes at det som i norsk terminologi betegnes "evigvarende" ansvarlig lånekapital faller inn under det Rådsdirektivet omtaler som andre gjelds-/egenkapitalinstrumenter (eventuelt verdipapirer med ubestemt løpetid), jf. kommentarene nedenfor.

Det antas at solvensmarginkapitalen kun består av kjernekapital, ansvarlig lånekapital og den delen av sikkerhetsavsetningene i vid forstand som kan medregnes i solvensmarginkapitalen (ΔSA). Dette innebærer at man kan sette

$$ASM = KK + AL + \Delta SA. \quad (1)$$

Videre antas det at ansvarlig lånekapital består av alle de tre forannevnte komponenter, jf. igjen kommentarene nedenfor. Dette gir

$$AL = ALF + ALU + AGK. \quad (2)$$

De to betingelsene som det refereres til i den endrede artikkel 18 nr. 3 bokstav (a) i Rådsdirektiv 79/267/EØF, kan dermed skrives på følgende måte:

$$ALF + ALU \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM) \quad (3)$$

og

$$ALF \leq 0.25 \times \min(RSM, ASM). \quad (4)$$

Videre kan betingelsen som det refereres til i den endrede artikkel 18 nr. 3 bokstav (b) i Rådsdirektiv 79/267/EØF skrives på følgende måte:

$$ALF + ALU + AGK \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM). \quad (5)$$

Som følge av betingelsen gitt ved (5) blir betingelsen gitt ved (3) overflødig. (Det må antas at det er av hensyn til fremstillingen at alle tre begrensingsregler tatt inn i direktivteksten.)

Det forannevnte forholdet blir tydeligere ved den norske implementeringen av direktivbestemmelsene. Som allerede nevnt vil det som i norsk terminologi betegnes "evigvarende" ansvarlig lånekapital bli klassifisert som AGK, mens all annen tilleggskapital vil bli klassifisert som ALF. Dette innebærer at man i (2), (3) og (5) ovenfor kan sette $ALU = 0$, og de relevante begrensingsregler reduseres dermed til (4) samt

$$ALF + AGK \leq 0.5 \times \min(RSM, ASM). \quad (5^*)$$

Når det gjelder sammenlikningen med begrensingsreglene fra regelverket om ansvarlig kapital, skal det først bemerkes at med de forannevnte presiseringer vedrørende den norske implementeringen av Rådsdirektivets bestemmelser vil selskapets tilleggskapital være gitt ved

$$TK = ALF + AGK. \quad (6)$$

Begrensingsreglene fra regelverket for ansvarlig kapital kan oppsummeres på følgende måte:

$$TK \leq KK, \quad (7)$$

og

$$ALF \leq 0.50 \times KK. \quad (8)$$

Begrensingsregelen gitt ved (7) kan også skrives som følger:

$$TK \leq 0.5 \times (KK + TK). \quad (7^*)$$

Ved å sammenlikne (7^{*}) og (5^{*}) ser man dermed bl.a. at dersom solvensmarginkravet er mindre enn 200 prosent av kjernekapitalen ($RSM < 2 \times KK$), vil begrensingsregelen (5^{*}) som følger av Rådsdirektivet, være strengere enn begrensingsregelen (7^{*}) som følger av regelverket for ansvarlig kapital. Dette er således et eksempel på at det ikke lenger vil være tilstrekkelig at man i solvensmarginforskriften viser til begrensingsreglene i regelverket for ansvarlig kapital. (Det skal imidlertid presiseres at i den skisserte situasjonen vil ikke selskapet ha problemer med å tilfredsstille solvensmarginkravet.)